

## Vzpomínky zachráněných a zachránců

Možnost zjistit a zde prezentovat podrobnější informace o záchranných akcích a zejména názory zachráněných jsou velmi omezené, protože dokumentů je poskrovnu a dodatečně se ptát na názory zachráněných je, až na vzácné výjimky, již téměř nemožné.

### Jak jsem se s tatínkem rozcházel a zase scházel Josef Danzker, \*1942 Ploska u Rovna

Moji rodiče žili v městě Rovně. Tatínek nás živil obchodem a také vlastnil poměrně velký statek, který moje maminka přinesla do manželství jako věno. Když nastalo vraždění Židů, přivedla mne maminka na svět v nějakém dočasném úkrytu v obci Ploska poblíž Rovna. Tatínek chtěl maminku se mnou a s tetou Muňou převést do bezpečnějšího úkrytu v rodině Stárkových v obci Peredily, která byla jižním směrem vzdálená od Plosky asi 8 kilometrů. Cestou si maminka vzpomněla, že v úkrytu zapoměla nějaké moje oblečení, bez něhož by mi byla zima, tak mne předala tetě a sama se do Plosky vrátila. Navždy! Zastřelila ji ukrajinská policie. Zbývající tři jsme došli ke Stárkovým, kteří nás nějaký čas ukrývali v bunkru, který jsme prakticky nikdy neopouštěli. Nebezpečí prozrazení bylo veliké, protože v této velké ukrajinské vesnici žily jen tři české rodiny. Tatínek situaci řešil tak, že teta zatím zůstala u Stárkových, mne, maličké, nemocné nemluvně „podhodil“ pod práh rodiny Leopolda Bačovského v blízké obci Martinovce a sám odešel do partyzánské brigády plk. Medveděva, kde se stal zásobovačem. Nevypadal na Žida a navíc si nechal narůst mohutné kozácké vousy. S dokonalými doklady, pomocníky, povozy a později dokonce s autem kupoval v širokém okolí suroviny pro kuchyně partyzánů, kteří měli základnu v cumáňských lesích. Tak jsme se s tatínkem rozešli poprvé.

Po osvobození Volyně v únoru 1944 si pro mne s tetou přišli, ale zatím mne u Bačovských nechali, než si v městě Rovně zařídili nějaké bydlení. U Bačovských mi bylo veselo, byl jsem nejmenší a tudíž takový miláček rodiny. Není divu, že když mne otec později chtěl vzít s sebou do Rovna, že je přece můj tatínek, tak jsem se bránil, že to nemůže být pravda, že moje maminka a tatínek jsou tady a ty děti jsou přece moji bratři a sestry! Nakonec jsem souhlasil pod slibem, že za mnou budou Bačovští jezdit.

Tatínek se spolu s tetou usídlili v Rovně ve velkém domě, který zdědili po zavražděné babičce, živil se obchodem a nejen s mými zachránci, ale s mnohými dalšími Čechy udržovali spojení až do jara 1947, kdy volynští Češi reemigrovali do své historické vlasti.. My jsme odjeli z Volyně až v roce 1956 a to do polského města Legnice, které známe z prohrané bitvy Poláků s tatarskomongolskými nájezdníky. Mezi tím otec navázal styk se sestrou a bratrancem, kteří žili v USA a bylo dohodnuto, že s pomocí organizace BRICHA a za finanční pomoci humanitární organizace JOINT odjedeme do USA. Jednání o získání dokladů se vlekló já jsem chodil do školy a zřejmě jsem se neučil špatně, protože otec vyjadřoval přání, abych se jednou stal inženýrem. Všechno ale dopadlo jinak. Někdy na začátku roku 1958 mne otec poslal se svým známým do Varšavy, abych se něco dověděl o možnosti přejít na střední školu a kdyby se náš odjezd oddaloval i případně na vysokou školu ve Varšavě.

Dozvěděl jsem se vše co jsem potřeboval, ale něco navíc — známí mne zavedli na izraelskou ambasádu ve Varšavě a tam mne jednoznačně přesvědčili, že moje místo je v Izraeli. Když jsem to tatínkovi po příjezdu do Legnice řekl, byl velmi zarmoucen, protože již mezi tím dostal doklady a peníze pro odjezd do USA. Rozešli jsme se tedy s tatínkem podruhé.

O mne se postarala BRICHA: dopravila mne letecky z Varšavy do Vídně, odtud vlakem do Neapole, kde jsme se nalodili na řeckou loď Olympia, jež nás dopravila do přístavu Haifa. Množné číslo jsem nepoužil náhodou. Bylo nás jinochů a dívek i nevelkých dětí z Evropy, severní Afriky a odjinud hodně. V Haifě nás čekali představitelé několika kibuců a rozebíraly si nás. Staly jsme se společnými dětmi těchto družstevních zemědělskoobranných komun, které o nás pečovaly jako o své. V kibucu jsem chodil do školy a pracoval až do svých 18 let a pak jsem dobrovolně vstoupil do

armády. I manželku jsem si v kibucu našel, pracovala v něm jako zdravotní sestra. V armádě jsem se stal dělostřelcem s odborností počtář. Války s Egyptem v roce 1967 jsem se zúčastnil již jako velitel polopásového vozidla se šesti vojáky. Naším úkolem bylo na Sinajském poloostrově udržet obranu slabě obsazeného úseku.

Nepřítel v tomto prostoru sice neútočil, ale dělostřeleckých případů jsme zažili dost. Při jednom z nejtěžších, když jsem se zahrabával do písku pomocí vlastní přilby (lopatky jsme kdoví proč neměli), jsem si dal jakýsi slib, že když zůstanu naživu, tak vyhledám v Československu své zachránce a prosadím, aby otec mohl přijet u USA za mnou natrvalo. Možná, že se vnímavý čtenář nad slovem „prosadím“ pozastaví. Tehdy totiž Izrael nedovoloval imigraci starších lidí a tak opravdu jsem musel pětkrát žádat o povolení, abych tatínka mohl vzít k sobě. Po páté jsem se obrátil přímo na předsedkyni vlády Goldu Mayerovou, připojil k dopisu pochvalné listy z armády a kopie dekretů o vyznamenáních a to zabralo. Sešli jsme se opět a navždy. Otec přijel a dožil svůj strastiplný život v Izraeli.

Slib, že vyhledám své zachránce jsem mohl splnit až po převratu v Československu. Bohužel mým „rodičům“ Antonii a Leopoldu Bačovským jsem poděkovat nemohl, ale pouze vzdát poctu na jejich hrobě. S jejich potomky a s potomky jejich potomek se setkáváme nejen v Čechách, ale také v Izraeli. Několikrát jsem světil svátek Jom Kipur (Den smíření) v Čechách a na Moravě, třikrát moje dcery a jejich manželé vítaly v Izraeli své české vrstevníky a jednou dokonce přímo na své svatbě. A medaili Spravedlivý mezi národy, kterou zachráncům na můj návrh udělil památník Yad Vashem v Jerusalemě převzal, spolu se svým vnukem, jeden ze synů mých zachránců přímo u Zdi cti tohoto památníku. V tomtéž roce sezval všechny žijící sestry, bratry, jejich manželky a manžele, většinu vnuků a vnuček – zkrátka kolem šedesáti osob - abych předal, spolu s ním všem jedenácti rodinám kopii medaile a dekretu k ní jako vzácnou rodovou památku.

Praha, v říjnu 2003